

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 28 Νοεμβρίου 2022
(OR. en)

14982/22

EDUC 394
JEUN 171
DIGIT 217

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Αποστολέας: Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου

Αποδέκτης: Αντιπροσωπίες

αριθ. προηγ. εγγρ.: 14147/22

Θέμα: Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη στήριξη της ευημερίας στην ψηφιακή εκπαίδευση

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες η ανωτέρω σύσταση του Συμβουλίου, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο (Παιδεία, Νεολαία, Πολιτισμός και Αθλητισμός) κατά τη σύνοδό του στις 28 και 29 Νοεμβρίου 2022.

**Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη στήριξη της ευημερίας στην ψηφιακή
εκπαίδευση**

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ:

1. Των πολιτικών συζητήσεων κατά την κοινωνική σύνοδο κορυφής του Γκέτεμποργκ το 2017, όπου τονίστηκε ότι το 44 % των Ευρωπαίων δεν διαθέτουν βασικές ψηφιακές δεξιότητες, ότι το 90 % των θέσεων εργασίας στο μέλλον θα απαιτούν ψηφιακές δεξιότητες και ικανότητες και ότι το 40 % των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων δυσκολεύονται να προσλάβουν ειδικούς στις ΤΠΕ. Η έναρξη προβληματισμού σχετικά με το μέλλον της μάθησης, για την ανταπόκριση στις μελλοντικές τάσεις και στην ψηφιακή επανάσταση, συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης (TN), ήταν μία από τις ιδέες που συζήτησαν οι ευρωπαίοι ηγέτες και ηγέτιδες κατά την εν λόγω σύνοδο.
2. Της πρώτης αρχής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, σύμφωνα με την οποία κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση, προκειμένου να διατηρήσει και να αποκτήσει δεξιότητες που θα του επιτρέψουν να συμμετέχει πλήρως στην κοινωνία και να διαχειρίζεται με επιτυχία τις μεταβάσεις στην αγορά εργασίας.
3. Της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης έως το 2025, όπου υπογραμμίζεται η ανάγκη δημιουργίας υποστηρικτικών περιβαλλόντων μάθησης για ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο χαμηλών επιδόσεων, καθώς και η ανάγκη προαγωγής της ευημερίας στο σχολείο.
4. Του ψηφίσματος του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030), όπου τονίζεται ότι η εκπαίδευση και η κατάρτιση παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του μέλλοντος της Ευρώπης, σε μια εποχή όπου είναι ουσιώδες για τους πολίτες να επιτύχουν προσωπική ολοκλήρωση και ευημερία, να είναι προετοιμασμένοι ώστε να προσαρμόζονται και να λειτουργούν σε μια μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας, καθώς και να συμμετέχουν ενεργά και υπεύθυνα στα κοινά.

5. Του σχεδίου δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση (2021-2027), στο οποίο περιγράφεται αδρά η έννοια ενός οικοσυστήματος ψηφιακής εκπαίδευσης υψηλών επιδόσεων και τονίζεται η σημασία της ανάπτυξης ψηφιακών δεξιοτήτων και ικανοτήτων για την καθημερινή ζωή.
6. Του εν εξελίξει διαρθρωμένου διαλόγου με τα κράτη μέλη σχετικά με την ψηφιακή εκπαίδευση και τις ψηφιακές δεξιότητες, τον οποίο δρομολόγησε η Επιτροπή το 2021, και της προσέγγισής της για το σύνολο της διακυβέρνησης όσον αφορά την ψηφιακή εκπαίδευση.
7. Της σύστασης (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά, η οποία έχει ως στόχο την πρόληψη και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών με την κατοχύρωση της ελεύθερης πρόσβασης στην εκπαίδευση για τα παιδιά που προέρχονται από μειονεκτούντα περιβάλλοντα. Εν προκειμένω, στη σύσταση υπογραμμίζεται πως είναι σημαντικό να παρέχονται ψηφιακά εκπαιδευτικά εργαλεία, συνδεσιμότητα υψηλής ταχύτητας, ψηφιακές υπηρεσίες και επαρκής εξοπλισμός, καθώς και να βελτιώνονται οι ψηφιακές δεξιότητες και να αντιμετωπίζονται όλες οι μορφές ψηφιακού χάσματος.
8. Της στρατηγικής για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030, στην οποία αναφέρεται ότι η αποτελεσματική χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών απαιτεί την άρση των εμποδίων προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρία και την επένδυση στις ψηφιακές τους δεξιότητες.
9. Της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με δρόμους προς τη σχολική επιτυχία και την αντικατάσταση της σύστασης του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 2011, σχετικά με πολιτικές για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, η οποία αποσκοπεί στην προώθηση καλύτερων εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων για όλους τους νέους και τις νέες στην Ευρώπη, ανεξάρτητα από τα προσωπικά χαρακτηριστικά, το οικογενειακό, πολιτισμικό και κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο, και τονίζει ότι η ευημερία στο σχολείο, μαζί με τη σωματική και ψυχική υγεία, αποτελούν βασικές συνιστώσες της σχολικής επιτυχίας.

10. Της υπό συγκρότηση άτυπης ομάδας εμπειρογνομόνων της Επιτροπής η οποία έχει ως στόχο την προώθηση υποστηρικτικών περιβαλλόντων μάθησης για ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο χαμηλών επιδόσεων και τη στήριξη της ευημερίας στο σχολείο.
11. Της σύστασης του Συμβουλίου, της 29ης Νοεμβρίου 2021, σχετικά με τη μικτή μάθηση για πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση υψηλής ποιότητας και χωρίς αποκλεισμούς, στην οποία υπογραμμίζεται πως είναι σημαντικό να δοθεί προτεραιότητα στην ευημερία (σωματική και ψυχική) και προτείνεται να συμπεριληφθούν στους στόχους του σχολείου πολιτικές για την ευημερία των εκπαιδευομένων και για την καταπολέμηση του εκφοβισμού, καθώς και να δοθεί περισσότερη έμφαση στην ευημερία και την ποιότητα της επαγγελματικής ζωής των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών, των διευθυντών σχολείων και του λοιπού εκπαιδευτικού προσωπικού, προκειμένου να μετριαστεί το άγχος και να αποτραπεί η επαγγελματική εξουθένωση.
12. Της σύστασης του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2020, σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (EEK) για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα, η οποία δίνει έμφαση σε πολιτικές EEK προσαρμοσμένες στην ψηφιακή οικονομία.
13. Της Διακήρυξης του Osnabrück σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ως κινητήρια δύναμη για την ανάκαμψη και τη δίκαιη μετάβαση στην ψηφιακή και πράσινη οικονομία, η οποία έχει ως στόχο να αναπτύξει την ψηφιοποίηση της EEK σε μια νέα νοοτροπία διά βίου μάθησης.
14. Των συμπερασμάτων του Συμβουλίου σχετικά με την ψηφιακή εκπαίδευση στις κοινωνίες γνώσης της Ευρώπης, όπου τονίζεται ότι η ψηφιακή εκπαίδευση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ευημερία όλων όσοι εμπλέκονται στη μαθησιακή διαδικασία.
15. Της έκθεσης παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης 2021, η οποία επικεντρώνεται στο θέμα της ευημερίας στην εκπαίδευση.

16. Της ανακοίνωσης της Επιτροπής με τίτλο «Μια ψηφιακή δεκαετία για τα παιδιά και τις νέες/τους νέους: η νέα ευρωπαϊκή στρατηγική για ένα καλύτερο διαδίκτυο για τα παιδιά (BIK+)», η οποία εστιάζει στη βελτίωση της ευημερίας των παιδιών στα διαδικτυακά περιβάλλοντα.
17. Του επικαιροποιημένου «Πλαισίου ψηφιακών ικανοτήτων για τους πολίτες» (DigComp 2.2) που εκπόνησε η Επιτροπή, το οποίο δίνει έμφαση στην ασφάλεια, π.χ. στο πλαίσιο της στήριξης της ευημερίας και της υγείας, καθώς και της κατανόησης και της καταπολέμησης του κυβερνοεκφοβισμού.
18. Του ευρωπαϊκού πλαισίου για τις ψηφιακές ικανότητες των εκπαιδευτών (DigCompEdu), το οποίο υπογραμμίζει τη σημασία των μέτρων που αποσκοπούν στη διασφάλιση της σωματικής, ψυχολογικής και κοινωνικής ευημερίας των εκπαιδευομένων κατά τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΟΤΙ:

19. Για τους σκοπούς των παρόντων συμπερασμάτων του Συμβουλίου, ως «ευημερία στην ψηφιακή εκπαίδευση» νοείται ένα αίσθημα σωματικής, γνωστικής, κοινωνικής και συναισθηματικής ικανοποίησης που δίνει τη δυνατότητα σε όλα τα άτομα να συμμετέχουν θετικά σε όλα τα ψηφιακά μαθησιακά περιβάλλοντα, μεταξύ άλλων μέσω εργαλείων και μεθόδων ψηφιακής εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και να μεγιστοποιούν τις δυνατότητες και την αυτοπραγμάτωσή τους, τα βοηθά δε να ενεργούν με ασφάλεια στο διαδίκτυο και στηρίζει την ενδυνάμωσή τους σε επιγραμμικά περιβάλλοντα¹. Τα παρόντα συμπεράσματα του Συμβουλίου επικεντρώνονται στην ψηφιακή ευημερία εντός και μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στην πρωτοβάθμια, την κατώτερη και την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK).

¹ Η γνωστική ευημερία μπορεί να οριστεί ως η «επιτυχής συμμετοχή των εκπαιδευομένων στην κοινωνία σε διάφορους ρόλους —ως διά βίου εκπαιδευόμενοι, ως παραγωγικοί εργαζόμενοι, ως ενεργοί πολίτες». Η συμμετοχή αυτή διευκολύνεται, μεταξύ άλλων, από τις γνώσεις και τις ικανότητες που διαθέτουν. Ως σωματική ευημερία νοείται το επίπεδο υγείας των ατόμων και η ικανότητά τους να ακολουθούν έναν υγιεινό τρόπο ζωής. Η κοινωνική ευημερία καλύπτει τις αλληλεπιδράσεις των εκπαιδευομένων με άλλους, καθώς και την αντίληψή τους για το ψηφιακό μαθησιακό περιβάλλον. Η ψυχολογική ευημερία αναφέρεται στις απόψεις και τα συναισθήματα των εκπαιδευομένων για τη ζωή τους και τους προσωπικούς στόχους που έχουν θέσει οι ίδιοι [Panesi, S., Bocconi, S. και Ferlino, L., *Promoting Students' Well-Being and Inclusion in Schools Through Digital Technologies: Perceptions of Students, Teachers, and School Leaders in Italy Expressed Through SELFIE Piloting Activities* (Προώθηση της ευημερίας και της συμπερίληψης των φοιτητών στα σχολεία μέσω των ψηφιακών τεχνολογιών: Αντίληψεις των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των διευθυντών σχολείων στην Ιταλία που εκφράστηκαν μέσω πιλοτικών δραστηριοτήτων του SELFIE), *Frontiers in Psychology*, 2020].

20. Για τους σκοπούς των παρόντων συμπερασμάτων του Συμβουλίου, ο όρος «εκπαιδευόμενοι» καλύπτει όλους τους μαθητές, σπουδαστές και μαθητευόμενους που φοιτούν στην πρωτοβάθμια, κατώτερη και ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση των συστημάτων αρχικής τυπικής εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK).
21. Για τους σκοπούς των παρόντων συμπερασμάτων του Συμβουλίου, ο όρος «εκπαιδευτές» καλύπτει τους εκπαιδευτικούς, τους διευθυντές σχολείων, τους λοιπούς εκπαιδευτές και άλλο παιδαγωγικό προσωπικό που συμμετέχει στη διδασκαλία εκπαιδευομένων στο πρωτοβάθμιο και το δευτεροβάθμιο επίπεδο των συστημάτων αρχικής τυπικής εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK).
22. Οι ψηφιακές τεχνολογίες έχουν αλλάξει ριζικά τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι μαθαίνουν, εργάζονται, χρησιμοποιούν τις πληροφορίες και επικοινωνούν. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός δημιουργεί νέες προκλήσεις και ευκαιρίες για τους εκπαιδευόμενους και έχει αντίκτυπο στη γνωστική, σωματική, κοινωνική και συναισθηματική ζωή τους.
23. Η πανδημία COVID-19 και η μετάβαση στην εξ αποστάσεως και διαδικτυακή διδασκαλία και μάθηση έκτακτης ανάγκης δημιούργησαν πολλές προκλήσεις στο πλαίσιο των ψηφιακών μαθησιακών περιβαλλόντων. Ο τρόπος με τον οποίο τα συστήματα ψηφιακής εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών και άλλων σχετικών παραγόντων, αντέδρασαν σε αυτές τις προκλήσεις μπορεί να αποτελέσει χρήσιμη εμπειρία από την οποία να αντληθούν διδάγματα για την ανάπτυξη προσεγγίσεων ευημερίας στην ψηφιακή εκπαίδευση.
24. Η υψηλής ποιότητας και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση θα πρέπει να ενισχύει τις ευκαιρίες που προσφέρει ο ψηφιακός μετασχηματισμός για τη στήριξη της ευημερίας των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών σε περιβάλλοντα ψηφιακής μάθησης. Αυτό θα πρέπει να υποστηρίζεται συστηματικά και να προωθείται σε όλες τις συνιστώσες του οικοσυστήματος της ψηφιακής εκπαίδευσης².

² Το οικοσύστημα της ψηφιακής εκπαίδευσης περιλαμβάνει υποδομές ψηφιακής εκπαίδευσης, συνδεσιμότητα και εξοπλισμό (συμπεριλαμβανομένων προσβάσιμων και υποστηρικτικών τεχνολογιών), υψηλής ποιότητας ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο, εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές με τεχνογνωσία για την ενσωμάτωση των ψηφιακών τεχνολογιών στην παιδαγωγική διαδικασία, και την ανάπτυξη ψηφιακών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων και προϋποθέσεων για διαπροσωπικές σχέσεις σε ψηφιακά μαθησιακά περιβάλλοντα.

25. Η ενίσχυση της ευημερίας των εκπαιδευομένων στο πλαίσιο της ψηφιακής εκπαίδευσης αποτελεί αμφίδρομη διαδικασία. Τα ψηφιακά περιβάλλοντα μπορεί να συνοδεύονται από ορισμένες προκλήσεις, μεταξύ άλλων εντός του πλαισίου της ψηφιακής εκπαίδευσης, π.χ. κυβερνοεκφοβισμό, οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την ευημερία, ιδίως εάν ορισμένες πλευρές των εν λόγω περιβαλλόντων δεν έχουν σχεδιαστεί ή αναπτυχθεί σωστά. Αντιθέτως, καλά σχεδιασμένα οικοσυστήματα ψηφιακής εκπαίδευσης που είναι αποτελεσματικά και συμπεριληπτικά μπορούν να προωθήσουν την ανάπτυξη της ευημερίας των εκπαιδευομένων και να βελτιώσουν τις προοπτικές τους όσον αφορά την εκπαίδευση, τη ζωή και την εργασία.
26. Το ψηφιακό χάσμα συνιστά σοβαρή απειλή για την ευημερία στην ψηφιακή εκπαίδευση και κατάρτιση τόσο για τους εκπαιδευόμενους όσο και για τους εκπαιδευτές, καθώς συχνά ενισχύει τις υφιστάμενες ανισότητες ή δημιουργεί νέες. Τα σχολικά συστήματα σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο θα πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται σε τυχόν προβλήματα ανεπαρκούς πρόσβασης, ακατάλληλου εξοπλισμού ή μη ικανοποιητικών συνθηκών μάθησης που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι, ιδίως οι μειονεκτούντες εκπαιδευόμενοι, συμπεριλαμβανομένων αυτών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και εκείνων που αντιμετωπίζουν προκλήσεις οι οποίες σχετίζονται με το έμφυλο ψηφιακό χάσμα.
27. Τα νέα μαθησιακά μοντέλα, μεταξύ άλλων εκείνα που περιλαμβάνουν τη χρήση προσβάσιμων και ευρέσιμων ψηφιακών εργαλείων, συμβάλλουν στην προσέγγιση των μειονεκτούντων εκπαιδευομένων, συμπεριλαμβανομένων αυτών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και εκείνων που αδυνατούν προσωρινά να φοιτήσουν στο σχολείο λόγω κάποιου προβλήματος υγείας, καθώς και των εκπαιδευομένων που ζουν σε απομονωμένες, νησιωτικές ή απομακρυσμένες περιοχές, όπως οι εξόχως απόκεντρες περιοχές της ΕΕ. Αυξάνουν επίσης την κινητροδότηση και τη δέσμευση για την αποκόμιση οφελών από τις διαδικτυακές εμπειρίες και, σε συνδυασμό με μαθητοκεντρικές προσεγγίσεις, συμβάλλουν στη μείωση του ψηφιακού χάσματος.
28. Με την άφιξη εκπαιδευομένων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών και/ή εκείνων των οποίων η πρώτη γλώσσα είναι διαφορετική από τη γλώσσα διδασκαλίας, τα ψηφιακά εργαλεία και το υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικό περιεχόμενο μπορούν να διευκολύνουν τη συνέχεια της εκπαίδευσης και της κατάρτισής τους, μπορούν να τους βοηθήσουν να διατηρήσουν τη σύνδεσή τους με τη γλώσσα και τον πολιτισμό καταγωγής τους και να αντιμετωπίσουν πιθανές τραυματικές εμπειρίες και νέες προκλήσεις.

29. Η συχνότερη και αυξανόμενη πρόσβαση και χρήση ψηφιακών περιβαλλόντων μπορεί να επιτείνει τον κίνδυνο έκθεσης των εκπαιδευομένων σε απειλές στον ψηφιακό κόσμο, π.χ. κυβερνοεκφοβισμό και/ή απομόνωση. Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι οι εκπαιδευόμενοι είναι εκπαιδευμένοι και ότι οι εκπαιδευτές είναι επαρκώς καταρτισμένοι και συνεργάζονται με άλλους σχετικούς επαγγελματίες, προκειμένου να προωθηθεί πραγματικά ένα ασφαλές ψηφιακό μαθησιακό περιβάλλον.
30. Η έμφαση στην κριτική σκέψη, τον γραμματισμό στα μέσα ενημέρωσης και τον ψηφιακό γραμματισμό και την ανθεκτικότητα στην παραπληροφόρηση και την εσφαλμένη πληροφόρηση θα πρέπει να ενισχυθεί στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, με σκοπό την ενδυνάμωση των εκπαιδευομένων με τις δεξιότητες που απαιτούνται για να αντεπεξέρχονται σε πιθανές απειλές και προκλήσεις και την παροχή μιας ασφαλέστερης και θετικότερης εμπειρίας στο διαδίκτυο.
31. Οι εκπαιδευτές, από κοινού με το προσωπικό διοίκησης και διαχείρισης, παίζουν σημαντικό και αναντικατάστατο ρόλο στην ανάπτυξη των περιβαλλόντων εκπαίδευσης και κατάρτισης³ και στη στήριξη της ευημερίας των εκπαιδευομένων. Θα πρέπει να αναπτύξουν και να ενισχύσουν τις ψηφιακές τους ικανότητες και να βελτιώσουν τις γνώσεις τους σχετικά με τα οφέλη και τις προκλήσεις της χρήσης ψηφιακών εργαλείων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, π.χ. στο πλαίσιο της αρχικής τους εκπαίδευσης, της εισαγωγικής κατάρτισης και της συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξής τους, καθώς και σχετικά με τη σημασία της αύξησης της ελκυστικότητας της ανάπτυξης δεξιοτήτων ΤΠΕ για τα κορίτσια, μεταξύ άλλων μέσω προσεγγίσεων που λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου όσον αφορά τη διδασκαλία ικανοτήτων που σχετίζονται με την ψηφιοποίηση.
32. Οι ψηφιακές τεχνολογίες δεν προορίζονται να αντικαταστήσουν τη φυσική παρουσία και τις διαπροσωπικές επαφές μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων. Σκοπός της ενσωμάτωσης των ψηφιακών τεχνολογιών στις εκπαιδευτικές διαδικασίες είναι η υποστήριξη και η διευκόλυνση του έργου των εκπαιδευτών και η βελτίωση της μαθησιακής εμπειρίας των εκπαιδευομένων.

³ Διάφοροι παράγοντες μπορούν να έχουν αντίκτυπο στη γενική ευημερία των εκπαιδευτών, π.χ. υπερβολικός φόρτος εργασίας, εκλαμβανόμενη έλλειψη αναγνώρισης και σεβασμού για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, υπερβολικά μεγάλες τάξεις, έλλειψη στήριξης για σχολεία με μη διαχειρίσιμα προβλήματα ανάρμοστης συμπεριφοράς των μαθητών και, σε ορισμένες χώρες, ανεπαρκής ή άνιση χρηματοδότηση (Viac, C. και Fraser, P., *Teachers' well-being: A framework for data collection and analysis*, OECD Education Working Paper No. 213, OECD Publishing, Παρίσι, 2020).

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΟΤΙ:

Η ευημερία των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών στο πλαίσιο της ψηφιακής εκπαίδευσης και κατάρτισης μπορεί να υποστηριχθεί από:

A. Απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που απαιτούνται για την προώθηση της ευημερίας στην ψηφιακή εκπαίδευση και κατάρτιση

33. Τα άτομα δραστηριοποιούνται σε ψηφιακό περιβάλλον καθ' όλη τη διάρκεια της προσωπικής και επαγγελματικής ζωής τους καθώς και της ζωής τους ως πολιτών. Η ανάπτυξη ψηφιακών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων μπορεί να στηρίξει τη συναισθηματική ευεξία και ικανοποίησή τους και να τονώσει την ικανότητά τους να ανταποκρίνονται κατάλληλα στις προκλήσεις και τους κινδύνους που παρουσιάζονται τόσο στον ψηφιακό όσο και στον φυσικό κόσμο.
34. Οι πολιτικές και τα μέτρα που αφορούν την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων και ικανοτήτων θα πρέπει να σχεδιάζονται λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την ευημερία των εκπαιδευομένων και τις ατομικές τους ανάγκες, με ιδιαίτερη έμφαση στις μειονεκτούσες ομάδες. Θα πρέπει επίσης να αποσκοπούν στην αύξηση της ανθεκτικότητας και της ενδυνάμωσής τους. Η ψηφιακή ικανότητα⁴ εμπεριέχει την υπεύθυνη, δεοντολογική και ασφαλέστερη ενασχόληση με τις ψηφιακές τεχνολογίες, με αυτοπεποίθηση και κριτικό πνεύμα. Οι ψηφιακές δεξιότητες, όπως η υπολογιστική σκέψη, η επίλυση προβλημάτων ΤΠΕ και ο γραμματισμός στα δεδομένα, είναι απαραίτητες τόσο κατά τα αρχικά στάδια της εκπαίδευσης και της κατάρτισης όσο και σε διά βίου βάση, έτσι ώστε τα άτομα να μπορούν να ενταχθούν καλύτερα στην κοινωνία και να έχουν καλύτερη πρόσβαση σε ευκαιρίες απασχόλησης.
35. Οι ψηφιακές τεχνολογίες επηρεάζουν τους τρόπους με τους οποίους οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν, αναζητούν και μοιράζονται πληροφορίες, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αλληλεπιδρούν και κοινωνικοποιούνται. Οι εκπαιδευόμενοι είναι εκτεθειμένοι σε ευρύ φάσμα πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένης της παραπληροφόρησης και της εσφαλμένης πληροφόρησης, επομένως η ανάπτυξη του ψηφιακού γραμματισμού και του γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας, της κριτικής σκέψης και των δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων είναι ουσιώδης.

⁴ Βλ. για παράδειγμα Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινό Κέντρο Ερευνών, Vuorikari, R., Kluzer, S., Punie, Y., *DigComp 2.2, The Digital Competence framework for citizens: with new examples of knowledge, skills and attitudes*, 2022 και τη σύσταση του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2018 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (ΕΕ C 189 της 4.6.2018, σ. 1).

36. Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να αποκτούν και να αναπτύσσουν τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που θα συμβάλουν στην ακίνδυνη, ασφαλή και δεοντολογική χρήση των ψηφιακών εργαλείων, συμπεριλαμβανομένων των δεξιοτήτων κυβερνοασφάλειας και της γνώσης των ορίων των αλγορίθμων ΤΝ. Αυτό θα μπορούσε να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην ευημερία και την ανθεκτικότητα των εκπαιδευομένων.
37. Η ανάπτυξη προσωπικών και κοινωνικών ικανοτήτων μπορεί να βοηθήσει τους εκπαιδευόμενους να χρησιμοποιούν τα ψηφιακά κοινωνικά δίκτυα με μικρότερο κίνδυνο συναισθηματικής ή κοινωνικής βλάβης και να αυξήσει την από μέρους τους επίγνωση των κινδύνων από την υπερβολική χρήση ψηφιακών τεχνολογιών.
38. Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απαιτούνται για να μπορούν να δημιουργούν, να μοιράζονται και να χρησιμοποιούν ψηφιακό περιεχόμενο, θα πρέπει δε να έχουν επίγνωση των κανόνων που σχετίζονται με τη διανοητική ιδιοκτησία.
39. Απαιτούνται προηγμένες και εξειδικευμένες δεξιότητες για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ενδέχεται να έχουν θετικό αντίκτυπο στην ευημερία των ατόμων, π.χ. των ατόμων με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
40. Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να υποστηρίζονται για την απόκτηση και την ανάπτυξη των ψηφιακών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων τους, π.χ. στο πλαίσιο της αρχικής τους εκπαίδευσης, της εισαγωγικής κατάρτισης και της συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξής τους, και να είναι καλά ενημερωμένοι σχετικά με τα οφέλη και τις προκλήσεις της χρήσης ψηφιακών εργαλείων, καθώς και σχετικά με τις ευκαιρίες που προκύπτουν από τη χρήση τους, στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να υποστηρίζουν τους εκπαιδευόμενους ώστε να χρησιμοποιούν την τεχνολογία με ασφαλή, υπεύθυνο και δημιουργικό τρόπο.

B. Σχεδιασμός προσεγγίσεων διδασκαλίας και μάθησης και ψηφιακών περιβαλλόντων που ενισχύουν την ευημερία των εκπαιδευομένων

41. Οι προσεγγίσεις διδασκαλίας και μάθησης, οι οποίες περιλαμβάνουν μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης και οργανωτικές πτυχές, θα πρέπει να βελτιώνουν τη συνάφεια και την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και να αυξάνουν την ικανοποίηση και την αυτοπεποίθηση των εκπαιδευομένων σε όλα τα μαθησιακά περιβάλλοντα. Στο πλαίσιο αυτό, η προσβασιμότητα, η ασφάλεια και η ποιότητα των ψηφιακών υποδομών και των ψηφιακών τεχνολογιών είναι ζωτικής σημασίας. Η ανάπτυξη και η χρήση προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση και την κατάρτιση μπορούν να είναι επωφελείς, ιδίως για μειονεκτούντες εκπαιδευόμενους, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευομένων με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
42. Κατά τον σχεδιασμό πολιτικών για την ψηφιακή εκπαίδευση, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθες πτυχές:
- *τα περιβάλλοντα όπου λαμβάνει χώρα η μάθηση και το κοινωνικοοικονομικό, πολιτιστικό και οικογενειακό υπόβαθρο των εκπαιδευομένων, καθώς και άλλες συναφείς συνθήκες·*
 - *τα εργαλεία και οι συσκευές που χρησιμοποιούνται, τα οποία θα πρέπει να προσαρμόζονται στις ατομικές ανάγκες των εκπαιδευομένων (π.χ. λόγω κάποιας πάθησης, ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου):*
 - Τα οικοσυστήματα ψηφιακής εκπαίδευσης θα πρέπει να υποστηρίζουν την εργασία με καινοτόμα εκπαιδευτικά εργαλεία, τα οποία θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την παιχνιδοποίηση, εκπαιδευτικές λύσεις που βασίζονται π.χ. σε τεχνολογίες διευρυμένης πραγματικότητας, όπως η επαυξημένη/εικονική πραγματικότητα, η ΤΝ, η μαθησιακή ανάλυση και τα κοινωνικά δίκτυα, τα οποία βασίζονται σε μια δεοντολογική και διαφανή προσέγγιση, με τήρηση της προστασίας των δεδομένων και της απαγόρευσης των διακρίσεων ήδη από τον σχεδιασμό, και με παράλληλη συνεκτίμηση των οφελών και των δυνητικών κινδύνων⁵.

⁵ Σε αυτούς περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, ο εθισμός στο διαδίκτυο, ο υπερβολικός χρόνος επί οθόνης, οι διαταραχές που σχετίζονται με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και προβλήματα υγείας, όπως η καθιστική συμπεριφορά που οδηγεί σε παχυσαρκία.

- Οι ψηφιακές λύσεις θα πρέπει να σχεδιάζονται με τρόπο που να επιτρέπουν και να ευνοούν την προσαρμογή στους στόχους της ψηφιακής εκπαίδευσης, θα πρέπει δε να σέβονται το διαφορετικό υπόβαθρο και τις ανάγκες όλων των ατόμων, ιδίως των εκπαιδευομένων από μειονεκτούσες ομάδες. Κατά περίπτωση, θα πρέπει να προωθείται η διαλειτουργικότητα των ψηφιακών λύσεων που χρησιμοποιούνται στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.
- Οι προηγμένες και εξειδικευμένες ψηφιακές τεχνολογίες (π.χ. ΤΝ, επαυξημένη/εικονική πραγματικότητα, διαδίκτυο των πραγμάτων, ψηφιακά δίδυμα κ.λπ.) μπορούν να βελτιώσουν την προσβασιμότητα και την ποιότητα των περιβαλλόντων μάθησης και κατάρτισης και να συμπληρώσουν συνεργικά τις μη ψηφιακές προσεγγίσεις διδασκαλίας και μάθησης. Η ενσωμάτωση καινοτόμων ψηφιακών λύσεων μπορεί να αποτελέσει καταλύτη για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των εκπαιδευομένων σε περιβάλλοντα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Η χρήση ψηφιακών τεχνολογιών μπορεί να αποσπάσει χρόνο από άλλες δραστηριότητες που είναι επωφελείς για την υγεία, όπως η σωματική άσκηση ή ο ύπνος. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να δοθεί προσοχή στο θέμα της ισορροπίας μεταξύ του χρόνου επί οθόνης και του χρόνου μακριά από την οθόνη, καθώς και στη διαχείριση του χρόνου.
- *τα μαθησιακά καθήκοντα που στοχεύουν στην επίτευξη των επιδιωκόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας.*
 - Χρήση υψηλής ποιότητας ψηφιακού εκπαιδευτικού περιεχομένου που σχεδιάζεται βάσει ορθού παιδαγωγικού σκοπού και παρέχεται με σύγχρονο, προσβάσιμο και εύχρηστο τρόπο⁶.
 - Υποστήριξη μαθητοκεντρικών προσεγγίσεων, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αυτονομίας των εκπαιδευομένων.
- *οι εκπαιδευτές που θα πρέπει να είναι καλά εκπαιδευμένοι και ικανοί να παρέχουν καθοδήγηση στους εκπαιδευόμενους σχετικά με την κατάλληλη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένης της συνετής και ισόρροπης κατανομής του χρόνου επί οθόνης και μακριά από την οθόνη. Οι άρτια καταρτισμένοι εκπαιδευτές είναι σε θέση να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες των διαφόρων ψηφιακών μαθησιακών περιβαλλόντων, να εργάζονται με καινοτόμα ψηφιακά εργαλεία και καινοτόμες προσεγγίσεις διδασκαλίας και μάθησης, και να τα εφαρμόζουν σε ένα παιδαγωγικό πλαίσιο, έχοντας παράλληλα επίγνωση των κινδύνων που απορρέουν από την υπερβολική χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών.*

⁶ Όσον αφορά το εκπαιδευτικό περιεχόμενο, το επικείμενο πλαίσιο της Επιτροπής για το ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο μπορεί να παράσχει χρήσιμη καθοδήγηση.

Γ. Διαπροσωπικές σχέσεις στο οικοσύστημα ψηφιακής εκπαίδευσης

43. Τα οικοσυστήματα ψηφιακής εκπαίδευσης βασίζονται όχι μόνο στις ψηφιακές υποδομές και στα ψηφιακά εργαλεία και το περιεχόμενο, αλλά και στις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων ατόμων —δηλαδή των εκπαιδευομένων, των εκπαιδευτών και άλλων συντελεστών που χρησιμοποιούν τεχνολογικά μέσα για την επικοινωνία και τη δημιουργία περιεχομένου και δικτύων —καθώς και στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον τους. Είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη αυτές οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις κατά τον σχεδιασμό οικοσυστημάτων ψηφιακής εκπαίδευσης.
44. Η τεχνολογική πρόοδος έχει αλλάξει τις μορφές επικοινωνίας και έχει δημιουργήσει νέες ευκαιρίες όσον αφορά την ενδυνάμωση, την αυτοέκφραση και την ψηφιακή ιδιότητα του πολίτη⁷, συμπεριλαμβανομένης της ενεργού συμμετοχής στην κοινωνία μέσω διαδικτυακών εργαλείων.

⁷ Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης, «ψηφιακός πολίτης είναι το άτομο που, μέσω της ανάπτυξης ενός ευρέος φάσματος ικανοτήτων, είναι σε θέση να συμμετέχει ενεργά, θετικά και υπεύθυνα σε κοινότητες εντός και εκτός διαδικτύου, σε τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο» (Richardson, J., Milovidov, E., *Digital citizenship education handbook: being online, well-being online, rights online*, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2019).

45. Οι ψηφιακές αλληλεπιδράσεις μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και να ενισχύσουν τις κοινωνικές διασυνδέσεις. Ωστόσο, οι εκπαιδευόμενοι και οι εκπαιδευτές μπορούν επίσης να εκτίθενται σε ψηφιακούς κινδύνους⁸ (όπως ο κυβερνοεκφοβισμός, η ρητορική μίσους, οι ψευδείς ειδήσεις, οι παραβιάσεις της ιδιωτικής ζωής, οι απάτες στο διαδίκτυο, οι θάλαμοι αντήχησης⁹ κ.λπ.)¹⁰ που είναι επιβλαβείς για την ευημερία τους¹¹. Είναι σημαντικό οι εκπαιδευόμενοι, οι εκπαιδευτές και οι γονείς να έχουν επίγνωση του εύρους και της πληθώρας αυτών των κινδύνων και να γνωρίζουν πώς να τους αποφεύγουν και/ή να τους προλαμβάνουν, πού να αναζητούν υποστήριξη και πώς να αναπτύσσουν ανθεκτικότητα. Είναι επίσης σημαντικό να χρησιμοποιούνται οι αλληλεπιδράσεις, καθώς και οι προσεγγίσεις διδασκαλίας και μάθησης σε ψηφιακά μαθησιακά περιβάλλοντα, για την αντιμετώπιση των ψηφιακών κινδύνων.
46. Τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και τα σχολεία θα πρέπει να διερευνήσουν τρόπους ενίσχυσης της ευημερίας στο πλαίσιο της ψηφιακής εκπαίδευσης, να προωθήσουν την ευαισθητοποίηση σχετικά με τους ψηφιακούς κινδύνους και την πρόληψή τους, και να προάγουν πολιτικές για το σύνολο του σχολείου, συμπεριλαμβανομένων των σχολικών διαδικασιών οργανωτικού χαρακτήρα, για τη στήριξη ασφαλών περιβαλλόντων ψηφιακής εκπαίδευσης και την αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνδέονται με τους ψηφιακούς κινδύνους.

⁸ Οι ψηφιακοί κίνδυνοι μπορούν να συνδέονται, π.χ. με την υπερβολική ή ακατάλληλη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών ή την αλληλεπίδραση των εκπαιδευομένων με τον ψηφιακό κόσμο.

⁹ Ο όρος «θάλαμος αντήχησης» «αναφέρεται σε καταστάσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και σε διαδικτυακές ομάδες συζήτησης στις οποίες οι πεποιθήσεις αποκρυσταλλώνονται ή ενισχύονται μέσω της επικοινωνίας και της επανάληψης σε ένα κλειστό, στεγανό σύστημα. Οι συμμετέχοντες συνήθως λαμβάνουν πληροφορίες που επιρρωνύουν τις υπάρχουσες απόψεις τους χωρίς να έρχονται σε επαφή με αντίθετες απόψεις» (Vuorikari, R., Kluzer, S. και Punie, Y., *DigComp 2.2: Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes*, Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2022).

¹⁰ Σε μελέτη του ΟΟΣΑ του 2019 ορίζεται μια τυπολογία των κινδύνων: κίνδυνοι επαφής, κίνδυνοι περιεχομένου, κίνδυνοι για την ιδιωτική ζωή και κίνδυνοι για τους καταναλωτές [Burns, T., Gottschalk, F. (επιμ.), *Educating 21st Century Children: Emotional Well-being in the Digital Age, Educational Research and Innovation*, OECD Publishing, Παρίσι, 2019].

¹¹ Για παράδειγμα, ο κυβερνοεκφοβισμός μπορεί να είναι ακόμη πιο επιβλαβής από ό,τι οι συνήθεις μορφές εκφοβισμού λόγω της μεγάλης εμβέλειάς του, δεδομένου ότι η ταπείνωση λαμβάνει χώρα ενώπιον ευρύτατου κοινού, και λόγω του ότι τα γραπτά και οι εικόνες μπορούν να παραμείνουν στο διαδικτυακό περιβάλλον επ' αόριστον.

47. Οι κοινωνικές συγκρίσεις που προωθούνται στον κόσμο του διαδικτύου μπορούν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην ψυχική υγεία και την αυτοεκτίμηση, ιδίως στην εφηβεία. Το άγχος των εκπαιδευομένων για την εικόνα του σώματός τους και το αίσθημα της κοινωνικής αποξένωσης μπορούν να πυροδοτηθούν ή να ενταθούν εάν εκτίθενται σε εικόνες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που προβάλλουν «ιδανικά» πρότυπα. Η χρήση των διαδικτυακών μέσων κοινωνικής δικτύωσης συνδέεται επίσης με το φαινόμενο που είναι γνωστό ως «φόβος ότι θα χάσεις όσα συμβαίνουν». Οι εκπαιδευτές που δραστηριοποιούνται σε ψηφιακά μαθησιακά περιβάλλοντα θα πρέπει να γνωρίζουν αυτούς τους κινδύνους, να ευαισθητοποιούν σχετικά με τις αρνητικές επιπτώσεις αυτών των φαινομένων και να τις αντιμετωπίζουν, καθώς και να προωθούν την ανάπτυξη δεξιοτήτων μεταξύ των εκπαιδευομένων για τη διαχείριση αυτών των ζητημάτων.
48. Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να ενθαρρύνουν τα κίνητρα των εκπαιδευομένων για μάθηση και πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους, να τους παρέχουν στήριξη ώστε να εξελίσσονται σε συγκροτημένα, ώριμα άτομα που γνωρίζουν τα δυνατά σημεία, τις αδυναμίες, τους στόχους και τις φιλοδοξίες τους για τη ζωή τους, και τα οποία έχουν διαμορφώσει μια θετική εικόνα για τον εαυτό τους, σεβόμενα παράλληλα τους άλλους και τις ατομικές τους ανάγκες. Η συμπεριφορά αυτή αποτελεί βασικό παράγοντα ευημερίας στην ψηφιακή εκπαίδευση.
49. Η συνετή ψηφιακή γονική μέριμνα και ένα υποστηρικτικό οικογενειακό περιβάλλον θα πρέπει να αποτελούν μέρος ενός οικοσυστήματος ψηφιακής εκπαίδευσης, με παράλληλη συνεκτίμηση του οικογενειακού υποβάθρου. Τα σχολεία θα πρέπει να έχουν επίγνωση της σημασίας της επικοινωνίας και της συνεργασίας με τους γονείς ή κηδεμόνες σχετικά με τις ευκαιρίες, τα οφέλη και τις προκλήσεις που παρουσιάζει η ψηφιακή εκπαίδευση, καθώς και των ψηφιακών κινδύνων και της σημασίας της διαχείρισης του χρόνου κατά τη χρήση ψηφιακών εργαλείων για σκοπούς εκπαίδευσης και κατάρτισης.

ΚΑΛΕΙ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ,

50. Να δώσουν έμφαση στην ενίσχυση της ευημερίας των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών κατά τον σχεδιασμό των εθνικών πολιτικών και στρατηγικών στον τομέα της ψηφιακής εκπαίδευσης·
51. Να προωθούν διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης που σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να επιδρούν στην ευημερία των εκπαιδευομένων και, κατά περίπτωση, να ενθαρρύνουν τη στενή συνεργασία μεταξύ των οικοσυστημάτων ψηφιακής εκπαίδευσης και των επαγγελματιών και υπηρεσιών ψυχικής και ψυχοκοινωνικής υγείας·
52. Να ενθαρρύνουν τις διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης που βασίζονται σε μια μαθητοκεντρική προσέγγιση, π.χ. μέσω της ενσωμάτωσης προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών, της δεοντολογικής χρήσης της ΤΝ και των δεδομένων¹², με ιδιαίτερη έμφαση στην υποστήριξη της ευημερίας των μειονεκτούντων εκπαιδευομένων και όσων βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και των χαρισματικών εκπαιδευομένων, και στην αντιμετώπιση του έμφυλου ψηφιακού χάσματος·
53. Να προάγουν την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών σχετικά με την ανάγκη να εξασφαλίζεται καλή ισορροπία μεταξύ του χρόνου επί οθόνης και του χρόνου μακριά από την οθόνη και, όπου είναι δυνατόν, να στηρίζουν τα σχολεία για την ανάπτυξη κατάλληλης διαχείρισης του χρόνου όσον αφορά τις ψηφιακές και τις διά ζώσης δραστηριότητες διδασκαλίας και μάθησης·
54. Να διερευνήσουν τρόπους στήριξης του σχεδιασμού και της εφαρμογής των διαδικασιών διδασκαλίας και μάθησης και της χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, προκειμένου να διευκολυνθεί η ένταξη των εκπαιδευομένων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών και/ή εκείνων των οποίων η πρώτη γλώσσα είναι διαφορετική από τη γλώσσα διδασκαλίας στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης των κρατών μελών, παρέχοντάς τους παράλληλα τη δυνατότητα να διατηρήσουν τη σύνδεσή τους με τη μητρική τους γλώσσα και τον αντίστοιχο πολιτισμό·

¹² Οι δεοντολογικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης (ΤΝ) και δεδομένων στη διδασκαλία και τη μάθηση για εκπαιδευτές, τις οποίες εκπόνησε η Επιτροπή, μπορούν να θεωρηθούν χρήσιμη πηγή καθοδήγησης και στήριξης εν προκειμένω.

55. Να προάγουν¹³ την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευομένων σχετικά με τις πιθανές απειλές στον ψηφιακό κόσμο και να στηρίζουν την ανάπτυξη της ανθεκτικότητάς τους για τη μείωση των κινδύνων και την προσφορά ασφαλών διαδικτυακών ευκαιριών για τους νέους και τις νέες, με παράλληλη διαφύλαξη της προστασίας των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής στο διαδίκτυο.
56. Να διερευνήσουν τρόπους στήριξης των εκπαιδευτών τόσο για την προώθηση της κριτικής σκέψης, του γραμματισμού στα μέσα ενημέρωσης και του ψηφιακού γραμματισμού των εκπαιδευομένων, όσο και για την εργασία με δεδομένα και πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένης μιας εμπειριστατωμένης προσέγγισης για την παραπληροφόρηση και την εσφαλμένη πληροφόρηση¹⁴.
57. Να ενθαρρύνουν τα σχολεία, κατά περίπτωση, να εφαρμόζουν ολιστικές σχολικές προσεγγίσεις, με τις οποίες θα προωθούνται συστηματικά η ευημερία στην ψηφιακή εκπαίδευση στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και σε επίπεδο ΕΕΚ, συμπεριλαμβανομένων ευέλικτων πολιτικών που θα στηρίζουν την πρόληψη και την ανθεκτικότητα και θα αντιμετωπίζουν προκλήσεις όπως οι ψηφιακοί κίνδυνοι, καθώς και των οργανωτικών διαδικασιών των σχολείων.
58. Να εξετάσουν το ενδεχόμενο αξιοποίησης των ευκαιριών που προσφέρουν τα υφιστάμενα μέσα της ΕΕ (το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Erasmus+, το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης κ.λπ.) για την προώθηση πολιτικών ψηφιακής εκπαίδευσης που εστιάζουν στην ευημερία των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών σε ψηφιακά μαθησιακά περιβάλλοντα.

¹³ Για παράδειγμα, μέσω του υφιστάμενου δικτύου κέντρων ασφαλούς διαδικτύου στα κράτη μέλη, με συγχρηματοδότηση της ΕΕ, και της πλατφόρμας betterinternetforkids.eu, του πανευρωπαϊκού κόμβου για την ασφάλεια των παιδιών στο διαδίκτυο, που περιέχει υλικό για εκπαιδευτικούς, γονείς και παιδιά σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ.

¹⁴ Οι κατευθυντήριες γραμμές για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές για την καταπολέμηση της εσφαλμένης πληροφόρησης και την προώθηση του ψηφιακού γραμματισμού μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, που εκπόνησε η Επιτροπή, μπορούν να θεωρηθούν χρήσιμη πηγή καθοδήγησης και στήριξης εν προκειμένω.

ΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕ ΠΛΗΡΗ ΣΕΒΑΣΜΟ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ,

59. Να στηρίζει την έρευνα σχετικά με τον αντίκτυπο της χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών στην ευημερία των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών σε όλα τα κράτη μέλη και να εκπονήσει τεκμηριωμένη μελέτη σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση των αναγκών ευημερίας σε περιβάλλοντα ψηφιακής εκπαίδευσης· Να σχεδιάσει ένα μοντέλο αποτελεσματικών πρακτικών με στόχο τη βελτίωση της ευημερίας στα οικοσυστήματα ψηφιακής μάθησης και, εν τέλει, κριτήρια για ένα «σχολικό μοντέλο ψηφιακής ευημερίας» για χρήση στα σχολεία ως πιθανό παράδειγμα και για εφαρμογή από τα κράτη μέλη σε εθελοντική βάση. Κατά τον σχεδιασμό αυτού του μοντέλου, να συνεκτιμήσει το έργο της υπό συγκρότηση άτυπης ομάδας εμπειρογνομόνων της Επιτροπής για υποστηρικτικά μαθησιακά περιβάλλοντα για ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο χαμηλών επιδόσεων και για τη στήριξη της ευημερίας στο σχολείο·
60. Να ενθαρρύνει την ανάπτυξη και την ανταλλαγή περιεχομένου υψηλής ποιότητας για εκπαιδευτές και άλλους σχετικούς επαγγελματίες με στόχο την περαιτέρω βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων τους, των μαθητοκεντρικών παιδαγωγικών προσεγγίσεων και της συνεργασίας με διάφορες ομάδες εκπαιδευομένων·
61. Να εξετάσει το ενδεχόμενο προώθησης της ευημερίας στην ψηφιακή εκπαίδευση στο πλαίσιο του ετήσιου μαραθωνίου ανάπτυξης εφαρμογών ψηφιακής παιδείας·

62. Να προαγάγει την ευαισθητοποίηση όλων των οικείων ενδιαφερόμενων μερών, π.χ. σχεδιαστών ψηφιακών εργαλείων και υπηρεσιών, όπως ο τομέας της εκπαιδευτικής τεχνολογίας (EdTech), και εκείνων που επικεντρώνονται στην κυβερνοασφάλεια, σχετικά με την ενσωμάτωση φιλικών προς τον χρήστη προσεγγίσεων και λύσεων που θα στηρίζουν την ευημερία των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών στην ψηφιακή εκπαίδευση. Να ευαισθητοποιήσει όλα τα οικεία ενδιαφερόμενα μέρη που αναπτύσσουν ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο σχετικά με την ενσωμάτωση της πτυχής της ευημερίας όχι μόνο στο περιεχόμενο καθαυτό, αλλά και στις διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης.
63. Να στηρίζει τη χρήση προγραμμάτων της ΕΕ, όπως το Erasmus+, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης, το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» και το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη», για την προώθηση της ευημερίας των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών σε ψηφιακά μαθησιακά περιβάλλοντα και της χρήσης προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών, π.χ. για εκπαιδευόμενους με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και την ανάπτυξη, τη δοκιμή και την εφαρμογή παιχνιδοποίησης, εκπαιδευτικών λύσεων που βασίζονται στην ΤΝ και τεχνολογιών διευρυμένης πραγματικότητας, όπως η επαυξημένη/εικονική πραγματικότητα για παιδαγωγικούς σκοπούς.
64. Να αποτυπώσει την ανάγκη για ένα ολιστικό, ολοκληρωμένο και βιώσιμο οικοσύστημα ψηφιακής εκπαίδευσης στα κράτη μέλη, το οποίο θα προωθεί την ποιότητα και την ένταξη και θα προάγει την ευημερία στην ψηφιακή εκπαίδευση κατά την εν εξελίξει εφαρμογή του σχεδίου δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση (2021-2027) και στις επικείμενες προτάσεις για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τους παράγοντες διευκόλυνσης της ψηφιακής εκπαίδευσης και για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τη βελτίωση της παροχής ψηφιακών δεξιοτήτων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.

ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

- Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, 14 Δεκεμβρίου 2017 (EUCO 19/1/17 REV 1).

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού (10024/22).
- Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τη μικτή μάθηση για πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση υψηλής ποιότητας και χωρίς αποκλεισμούς (ΕΕ C 504 της 14.12.2021, σ. 21).
- Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά (ΕΕ L 223 της 22.6.2021, σ. 14).
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ισότητα και την ένταξη στην εκπαίδευση και την κατάρτιση με σκοπό την προαγωγή της εκπαιδευτικής επιτυχίας για όλους (ΕΕ C 221 της 10.6.2021, σ. 3).
- Ψήφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030) (ΕΕ C 66 της 26.2.2021, σ. 1).
- Σύσταση του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2020, σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα (ΕΕ C 417 της 2.12.2020, σ. 1).
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ψηφιακή εκπαίδευση στις κοινωνίες γνώσης της Ευρώπης (ΕΕ C 415 της 1.12.2020, σ. 22).

- Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την αντιμετώπιση της κρίσης της νόσου COVID-19 στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (EE C 212 I της 26.6.2020, σ. 9).
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου για τους Ευρωπαίους εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές για το μέλλον (EE C 193 της 9.6.2020, σ. 11).
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομία της ευημερίας (EE C 400 της 26.11.2019, σ. 9).
- Ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με την περαιτέρω ανάπτυξη του ευρωπαϊκού χώρου εκπαίδευσης για τη στήριξη συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με προσανατολισμό στο μέλλον (EE C 389 της 18.11.2019, σ. 1).
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου με θέμα την προσέγγιση του οράματος για έναν ευρωπαϊκό χώρο εκπαίδευσης (EE C 195 της 7.6.2018, σ. 7).
- Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (EE C 189 της 4.6.2018, σ. 1).

Διακηρύξεις

- Διακήρυξη του Osnabrück σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ως καταλύτη ανάκαμψης και δίκαιης μετάβασης στην ψηφιακή και πράσινη οικονομία (30 Νοεμβρίου 2020).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Μια ψηφιακή δεκαετία για τα παιδιά και τις νέες/τους νέους: η νέα ευρωπαϊκή στρατηγική για ένα καλύτερο διαδίκτυο για τα παιδιά (BIK+) [COM(2022) 212 final].
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων [COM(2021) 102 final].
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ένωση ισότητας: στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030 [COM(2021) 101 final].
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης έως το 2025 [COM(2020) 625 final].
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Σχέδιο δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση 2021-2027: Επαναπροσδιορίζοντας την εκπαίδευση και την κατάρτιση για την ψηφιακή εποχή [COM(2020) 624 final].
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο δεξιοτήτων για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα [COM(2020) 274 final].

- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Μια Ένωση ισότητας: Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025 [COM(2020) 152 final].
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ισχυροποίηση της ευρωπαϊκής ταυτότητας μέσω της εκπαίδευσης και του πολιτισμού: Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη σύνοδο των ηγετών στο Γκέτεμποργκ, 17 Νοεμβρίου 2017 [COM(2017) 673 final].

Διοργανικές πράξεις

- Διοργανική διακήρυξη για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (ΕΕ C 428 της 13.12.2017, σ. 10).

Μελέτες

- Vuorikari, R., Kluzer, S. και Punie, Y., *DigComp 2.2: Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes* (DigComp 2.2: Πλαίσιο ψηφιακών ικανοτήτων για τους πολίτες – Με νέα παραδείγματα γνώσεων, δεξιοτήτων και συμπεριφορών), Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2022.
- Weber, H., Elsner, A., Wolf, D., Rohs, M., και Turner-Cmuchal, M. (επιμ.), *Inclusive Digital Education* (Συμπεριληπτική ψηφιακή εκπαίδευση), Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, Odense, 2022.

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης, Νεολαίας, Αθλητισμού και Πολιτισμού, *Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης 2021: εκπαίδευση και ευημερία*, 2021.
- Panesi, S., Bocconi, S. και Ferlino, L., *Promoting Students' Well-Being and Inclusion in Schools Through Digital Technologies: Perceptions of Students, Teachers, and School Leaders in Italy Expressed Through SELFIE Piloting Activities* (Προώθηση της ευημερίας και της συμπερίληψης των φοιτητών στα σχολεία μέσω των ψηφιακών τεχνολογιών: Αντιλήψεις των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των διευθυντών σχολείων στην Ιταλία που εκφράστηκαν μέσω πιλοτικών δραστηριοτήτων του SELFIE), *Frontiers in Psychology*, 2020.
- Punie, Y., επιμ., Redecker, C., *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu* (Ευρωπαϊκό πλαίσιο για την ψηφιακή ικανότητα των εκπαιδευτικών: DigCompEdu), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2017.
- Viac, C. και Fraser, P., *Teachers' well-being: A framework for data collection and analysis* (Ευημερία των εκπαιδευτικών: Πλαίσιο για τη συλλογή και την ανάλυση δεδομένων), OECD Education Working Paper No. 213, OECD Publishing, Παρίσι, 2020.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Επικοινωνιακών Δικτύων, Περιεχομένου και Τεχνολογιών, *Κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας για αξιόπιστη τεχνητή νοημοσύνη*, Υπηρεσία Εκδόσεων, 2019.
- Richardson, J., Milovidov, E., *Digital citizenship education handbook: being online, well-being online, rights online* (Εκπαιδευτικό εγχειρίδιο ψηφιακής πολιτειότητας: παρουσία στο διαδίκτυο, ευημερία στο διαδίκτυο, δικαιώματα στο διαδίκτυο), Συμβούλιο της Ευρώπης, 2019.
- OECD, *How's Life in the Digital Age?: Opportunities and Risks of the Digital Transformation for People's Well-being* (Πώς είναι η ζωή στην ψηφιακή εποχή; Ευκαιρίες και κίνδυνοι του ψηφιακού μετασχηματισμού για την ευημερία των ανθρώπων), OECD Publishing, Παρίσι, 2019.
- Burns, T., Gottschalk, F. (επιμ.), *Educating 21st Century Children: Emotional Well-being in the Digital Age, Educational Research and Innovation* (Εκπαίδευση των παιδιών του 21ου αιώνα: Συναισθηματική ευημερία στην ψηφιακή εποχή, εκπαιδευτική έρευνα και καινοτομία), OECD Publishing, Παρίσι, 2019.
- OECD, *The Protection of Children Online: Risks Faced by Children Online and Policies to Protect Them* (Η προστασία των παιδιών στο διαδίκτυο: Κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν τα παιδιά στο διαδίκτυο και πολιτικές για την προστασία τους), OECD Digital Economy Papers, No. 179, OECD Publishing, Παρίσι, 2011.